

Geneeskunde

Laatste wens: orgaandonor worden

Orgaandonatie na euthanasie is in zowel België als Nederland wettelijk toegestaan. Vele euthanasiepatiënten tonen zich daartoe bereid. Toch wordt de procedure in de praktijk nauwelijks toegepast.

Er is een nijpend tekort aan organen. Dat tonen de lange wachtlijsten. Vaak zijn orgaandonors niet gezond genoeg, waardoor artsen hun organen uiteindelijk niet kunnen gebruiken. Euthanasiepatiënten kunnen de nood verlichten. En dat willen ze dikwijls ook: veel mensen die bewust kiezen voor een begeleid levenseinde komen spontaan met de vraag of ze orgaandonor kunnen worden.

'Dat gebeurt weleens bij patiënten met een plots hersenletsel. Ook bij psychiatrische patiënten komt het voor', zegt Wim Distelmans, palliatief arts aan het UZ Brussel. 'Die euthanasiepatiënten zien orgaandonatie als een soort laatste wens. Meestal komen ze er ook voor in aanmerking. Lichamelijk zijn ze immers gezond.'

Orgaandonatie na euthanasie is nog een zeldzame praktijk. Van 2013 tot nu kreeg slechts een twintigtal noodbehoevenden een orgaan van een euthanasiepatiënt. Buiten psychiatriepatiënten komt bovendien maar een minderheid van de euthanasiepatiënten in aanmerking voor donatie. Velen onder hen lijden aan kanker. Zij zijn sowieso uitgesloten. Ook dementiepatiënten konden tot nog toe niet doneren. Bij hen speelt het probleem dat ze bij volle verstand moeten zijn wanneer ze de donatie willen goedkeuren.

Mag een arts een euthanasiepatiënt zomaar voorstellen om orgaandonor te worden? Distelmans: 'De patiëntenrechten garanderen dat een patiënt recht heeft op alle informatie. Dus ja, een arts mag orgaandonatie voorstellen. Natuurlijk blijft de keuze volledig aan de patiënt. En de donatie of de keuze ervoor mag de euthanasie nooit beïnvloeden. De arts zal de vraag dus pas stellen als de euthanasieprocedure al ver gevorderd is.'

Orgaandonatie als laatste wens, dat houdt best wel wat in. De euthanasie moet in het ziekenhuis plaatsvinden, want de arts moet de organen daar kunnen verwijderen. Dat terwijl de meeste patiënten zich liever thuis laten

euthanaseren. 'Vaak vormt dat geen obstakel voor de donor', zegt Distelmans. 'De wens om anderen te helpen, blijkt te primeren.'

PROTOCOL

Aan het transplantatiecentrum van het UZ Gent werken de bevoegdheden aan een nieuw protocol voor orgaandonatie na euthanasie. 'De vraag om euthanasie moet inderdaad volledig losstaan van de vraag om orgaandonor te worden', zegt transplantatiecoördinator Luc Colenbie. 'Euthanasiepatiënten komen alleen in aanmerking voor donatie als ze eerst de volledige wettelijke procedure hebben doorlopen.'

Volgens een recent onderzoek van Belgische en Nederlandse medici, gepubliceerd in het gerenommeerde medische tijdschrift *Journal of the American Medical Association (JAMA)*, komt minstens tien procent van de mensen die jaarlijks in België euthanasie ondergaan in aanmerking voor orgaandonatie. Daarbij zouden ze één of meerdere organen kunnen leveren voor transplantatie. In absolute cijfers zou dat voor 2015 neerkomen op meer dan tweehonderd extra donors per jaar, wat goed is voor bijna zevenhonderd organen. Voor de volledigheid: jaarlijks euthanaseren artsen ruim tweeduizend patiënten.

Welke organen kunnen euthanasiepatiënten doneren? 'In principe komen alle organen in aanmerking, behalve het hart', zegt Colenbie. 'Euthanasiepatiënten zouden zelfs betere donors zijn. Immers, bij de transplantatie is de warme ischemie (*de tijd tussen de plaatsing van het orgaan in het lichaam en de 'aansluiting' op de bloedvaten, red.*) korter.' Vooral nieren zijn tot op relatief hoge leeftijd nog van voldoende kwaliteit: de bovengrens voor donatie ligt op 75 jaar. Nu komt het erop aan om de regeling beter bekend te maken bij patiënten en bij zorgverleners. En om correcte procedures op te stellen. Aan die twee zaken willen zowel euthanasieartsen en -begeleiders als transplantatieartsen werken. In samenwerking met het LevensEinde InformatieForum (LEIF) publiceerde de Belgische Transplantatie Vereniging alvast een speciale informatiebrochure. – SST

Palliatief arts Wim Distelmans (links) en transplantatiecoördinator Luc Colenbie (rechts).

